

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. III. Vtrum Sacraenta caussent Gratiam physicè, vel tantùm
moraliter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

CONTROVERSIA III.

Vtrum Sacraenta caußent Gratiam physice, vel tantum moraliter.

594. **V**Idimus, Potentiam obedientialem pribiliter non deesse ad caußandam physice Gratiam. Inquirimus jam, an de facto Deum illam eleverit, vel an alio sensu dicantur Sacraenta caußare Gratiam. In quo puncto quatuor sententias.

595. Prima sententia est, Sacraenta caußare physice gratiam, non per meram extrinsecum elevationem, sed per aliquam intrinsecam qualitatem transeuntem, supernaturalem, habentem naturalem proportionem cum Gratia, tanquam cum effectu, cuius sit caußa Instrumentalis, tamen ut cum illa qualitate etiam immediate influat Entitas Sacraenti, sicut cum Lumine filiorum influit intellectus in Visionem Dei, vel cum habitu in actum fidei. Ita P. Dicaiosil. dub. 6. n. 214, citans Paludanum Capellen, Ferratiensem, Alensem. Card. de Lugo certe, quod si Sacraenta physice influerent, (quod ipse negat) hac sententia tenenda esset.

596. Secunda sententia est Card. Pillonci lib. 6. c. 16. à n. 215. desumpta ex Mandatipis P. Antonij Perez; in Sacraentis efficiuntur plus caußalitatis, quam habeat caußa pura moralis aut mera conditio, minus autem quam habeat caußa physice influens. Pro cuius declaratione adverbit, in ijs qua physice determinantur existendum, esse triplicem gradum: alia influunt in existentiam illius rei; alia per suam perfecti-
nem exigunt illam, sed non influunt: alia neque influunt neque exigunt, sed sunt id quo potest aliquid aliud influire, aut exigit, ut sunt coindicaciones. Ad secundum genus pertinere Cauffphysica minus propriæ, v. g. Pater respectu amicorum filij, Gratia respectu habituum supernaturalium & auxiliorum. Vult itaque Pallavicinus, Sacraenta pertinere ad hoc genus causæ, neque Sacraentis imprimi supernaturalitatem, relativam ad præteritam promissionem Dei, & ratione hujus exigere physice & metaphysice. Gratiam produci à divina omnipotenti, eamque determinare ad ipsius Gratia collationem. Hanc qualitatem vult Author esse in omnibus partibus Sacraenti, vult item existere in scibis metatoris, in Humanitate & Passione Christi, quinlibet in Sacramento valido & informi, quibus omnes a Scriptura & Conciliis tribuunt efficaciam nostræ justificationis. Denique assert, Sacraenta ideo esse instrumenta Dei, quia per ea Deus determinat suam omnipotentiam ad producendum Gratiam in bonum non ipsorum Sacraentum, sed alterius.

597. Tertia sententia est, Sacraenta caußare physice Gratiam per potentiam obedientialem extrinsecè elevatam. Ita Suarez, Bellarmine.

tia illius speciei formaliter includitur prædicatum seu formalitas, quæ etiam reperitur in effectu naturaliter producibili, & ego ostenderim, omnem differentiam creatam includere formalitatem *Creaturae*, sine qua non est adæquatè distincta ab omni alio, nempe à Deo, in quo sunt omnes perfections simpliciter simplices, adeoque omnia alia prædicata præscindibilia à prædicato *Creaturae*; ideo concluditur, dari potentiam obedientialem universalem.

591. Taceo, quod fundamentum adversarii plus probet, quam ipse velit. Ex ejus enim fundamento probari potest, quod intellectus Petri possit elevari ad producendam intellectuonem in intellectu Pauli, quod tamen adversarius negat. Sequela patet. Nam intellectus Petri potest in seipso producere non solum inadæquatè, sed adæquatè, differentiam specificam illius cognitionis, quia cognitiones Petri & Pauli postulant esse ejusdem speciei. Nunc

592. Respondetur directè ad argumentum ex dictis. Negando quod talis potentia esset fructu, & quod nunquam reduceretur in actum secundum naturaliter. Cum enim, ut vult adversarius, tunc dicatur reduci in actum secundum naturaliter, quando producit aliquam formalitatem differentiæ illius, quam non potest totam producere naturaliter, hoc ipso omnis potentia obedientialis activa tunc reducetur in actum secundum, quando producet suum effectum con-naturalem, qui continet æquivalenter formalitatem *creature*, inclusam in altera differentia. Ratio ultimata est. Ad hoc ut potentia obediens, prout à Natura datur, non sit fructu, satis est, quod possit naturaliter producere effectum primarium à Natura intentum per Virtutem Naturalem talis entitatis activæ: neque necesse est, posse naturaliter reduci in omnem actum sibi quomodocunque possibilem, ut patet in potentia obedientiali passiva, & activa intellectuali. Neque hac potentia intenditur à Natura in ordine ad alios terminos, sed tribuitur ex necessitate Materiæ.

593. Itaque à primo ad ultimum, sicut potest Perfectio Supernaturalitatis produci ab intellectu creato, non obstante, quod intellectus careat hac perfectione, quia sufficit, quod continet aliam formalitatem inclusam in differentia actus supernaturalis, ita poterit Corpus Christi elevari ad producendam Gratiam sanctificantem, quia licet non continet formalitatem supernaturalitatis, continet tamen formalitatem *entis creati*, quæ licet comparata ad Deum sit imperfæctio, comparata tamen ad Chymeram, est perfectio. Et hæc de potentia obedientiali.

mynd, Bannez, & videtur in eam propendere S. Thomas q. 62. a. 1. quamvis pro quarta etiam citetur a. 4. ad. 3.

598. Quarta sententia docet, Sacraenta tantum moraliter cauſſare Gratiam quodam ſuam ſubſtantiam. Ita Canus, Ledesma, Molina, Vasquez, Conink, Lugo, Arriaga, Compton, & RR. communiter.

§. I.

Rejicitur 1. Sententia.

599. DICO 1. Non datur qualitas ſupernaturalis, elevans intrinſecè, & influens physice in Gratiam. Probat Pallavicinus Conclusio- nem. Gratia eſt quædam quaſi natura ſupernaturalis, atque adeo eſt nobilissima qualitatum poſſibilium, alioquin alia nobilior agnoscenda eſter in Christo, quâ proinde poſta fuilſer in ejus anima radix Gratiae, quod nemo Theologorum ſentit: quia Gratia non eſſet in nobis prima & radicalis participatio Natura Divina, ſi alia qualitas prior inveniretur, à qua poſſet ipſa Gratia emanare: ergo illa qualitas Sacramentalis non poſſet eſſe Nobilior Gratiae: ſed neque poſſet eſſe ignobilior Gratiae, nam cauſa ignobilior non poſſet producere effectum Nobiliorum ſe. Quodſi dicas, illam qualitatem eſſe cauſam instrumen- tali Dei, & ideo poſſe eſſe imperfeſtiorem effectu, vigeſt Pallavicinus, quia ad rationem cauſæ in- ſtrumentalis requiriſt, vt agat in bonum cauſæ principalis. atqui nulla creatura agit in Bonum Dei, ſed potius vice verſa, Deus operatur in bonum creaturarum: ergo Deus non poſſet habere instrumentum physicum.

600. Confirmat argumentum. Quia li- cert accidens poſſit eſſe instrumentum ſubſtantiae in productione ſubſtantiae, quâ eſt ignobilis, atamen reſpectu alterius accidentis id eſſe non poſſet. Difſerim eſt, quia li- cert accidens ſit cauſa ſubſtantiae in uno genere, eſt tamen illius effectus in alio genere: ſcilicet in genere cauſa finalis, quâ eſt perfeſtiōnē Medijs: at verò vnum accidens (exceptis intentionalibus) non eſt cauſa finalis alterius, & ideo non poſſet eſſe ignobilior cauſa ſuō effectu qui etiam ſit accidens. Hec Pallavic.

601. Imprimis ego non perſpicio, quomo- do hęc coherent cum ejusdem Auctoris verbi, ſuprā ex eodem relatis. Dixerat enim in explicatione ſue ſententiae, quod Sacraenta ſint Instrumenta Dei, quibus Deus determinat omni- potentiā ſuam ad producendam Gratiam, non in Bonam Sacraementorum, ſed ſuſcipientis: quo- modo ergo modò dicit, nullum poſſe dari Inſtru- mentum reſpectu Dei, & omne Inſtrumentum de- bere operari in bonum Cauſa Principalis, nul- lam autem creaturam poſſe operari in bonum Dei? Ad argumentum ipsum reſponderent adver- ſarij, quod illa qualitas eſſet ignobilior Gratiae,

neque eſſet Radix illius, quia eſſet qualitas tranſi- ens, Radix autem debet ad minimum habere tantam ſtabilitatem, quantum haber fructus.

Ad illud quod addebat, vnum accidens non eſſe cauſam finalē alterius, & ideo non poſſe cauſam accidentis eſſe ignobiliorum ſuō effectu, hoc, inquam, aſſumitur pto fundamento probationis, quod adverſarij diſerit negant; dicunt enim, Gratiam eſſe cauſam finalē illius qualitatis, qua dari non poſſet niſi in hunc finem, vt obtineatur Gratia. Hac ergo probatione, & qui- busdam alijs ſepofitjs,

602. Probat Conclusio, & rejicitur illa qualitas operativa generalibus argumentis, qui- bus tertianam ſententiam impugnabimus. Dein de contra illam ſpecialiter ſu argumentor.

Virtus cauſatativa Gratiae eſt de eſſentia Sa- cramenti, & illius quâ talis constitutiva, vt ex communi tradit Lugo diſp. 3. de Euch. f. i. n. 38. & conſtat ex definitione Sacramenti quod ſit ſignum prædictum: atqui ſi daretur hæc qualitas, non eſſet constitutiva Sacramenti: ergo Virtus Sacra- menti non conſtituit in huiusmodi qualitate. Mi- nor probatur 1. ex Sacramento Euchariftæ, quod eſt Sacramentum permanentis: adverſarij verò po- nunt hanc qualitatem tranſeuntē, & que runc primum & ſolū exiſtat, quando gratia produc- tur: vnde quando Sacramentum eſt validum & informe, non ponitur talis qualitas. Hinc pro- batur minor 2. Quia Sacramentum validum & informe eſt complexum Sacramentum, & tamen non conſtituit per hanc qualitatem: ergo hæc qualitas non eſt pars constitutiva Sacramenti. Probat 3. Quia, vt fatentur adverſarij, Deus poſſet ſupplere concurſum hujus qualitatis per concurſum extrinſecum: atqui in illo caſu eſſet totum Sacramentum, Deus autem non poſſet ſup- plere partem conſtitutivam ullius rei. Ergo &c.

603. Probat Conclusio 3. Hæc qualitas vnicè aſſeritur à ſuis auctoriſbus, quia putant eam eſſe neceſſariam, vt conſularur dignitati Sacra- mentorum in cauſanda gratia: atqui ad hoc non eſt neceſſaria: ergo nec aſſerenda. Minor pro- batur. Si hæc qualitas daretur, ideo daretur, quia debita eſſet Sacramentis ratione ſua dignitatis: ergo Sacraenta exigent illam propter ſuam dignitatem: ergo vi ſic eſſent cauſa illis qualitatis: ergo ſi Sacramentorum dignitati ſatis conſultum eſt, ſi dicatur, quod cauſent hanc qualita- tem non per physicum inſluxum, ſed per ſolam exigentiam illius, pari modo ſatis conſultum erit, ſi dicatur, quod ipsam Gratiam ſanctificantem cauſent per exigentiam illius, absque ſuperaddi- ta qualitate physicè influente.

§. II.

Rejicitur Qualitas Relativa & Exac- tiva Gratiae.

604. DICO 2. Virtus cauſatativa Sacra- mentorum non conſtituit in qualitate ſupernaturali,

turali, Metaphysicè exigente productionem Gratiae. Probatur Conclusio 1. Argumento ultimo paulò antè facto, quod contra hanc qualitatem adhuc fortius procedit. Nam Qualitas activa licet non sit necessaria ut consular dignitati Sacramentorum, servire tamen ad hoc, ut Sacra-menta possent propriè & simpliciter dici; Sanctificare physicè. nam hoc significat actionem physicam, aliquo modo procedentem ab eo, quod denominatur Sanctificare: atqui Qualitas purè exæcta Gratiae, non posset hanc denominatio-nem præstare, quia nec ipsa qualitas producere-tur physicè à Sacramentis, neque Gratia produ-cretur physicè à Qualitate: ergo major est ra-tio negandi hanc quam priorem qualitatem.

605. Probatur Conclusio 2. ad hominem. Docet enim Card. Pallavicinus, hanc qualitatem recipi in omnibus partibus Sacramenti. Infero. Ergo ipsa Qualitas non est pars constitutiva Sacramenti, quia supervenit toti collectioni par-tium. Sublimo. atqui virtus causativa Sacra-mentorum est constitutiva Sacramentorum: ergo Qualitas hæc non potest esse virtus Sacra-mentorum.

606. Probatur Conclusio 3. Omnis exi-gentia physica est prædicatum quoddam secun-dum, (vt sepiùs inculcat ipse Pallavicinus) supponens aliud primum, ratione cuius illi entitati bona est illa res, cuius dicitur habere exigentiam: atqui Gratia quæ datur v. g. Petro intuitu Sacra-menti, non est bona illi qualitat, utpote quæ non exsistit in ipso Petro, sed in partibus tran-suntibus Sacramenti, cum quibus & ipsa qualitas-transit: ergo non datur qualitas habens talem exigentiam.

607. Confirmatur ex P. Esparza [Stulta enim, inquit, est petitio (qualis est omnis exigen-tia) destituta omni ratione petendi: experientia enim docet, nos non impelli ad petendum ali-qui, quod ratione conditionis nostræ nullo mo-do nostra interest produci vel non produci: quis enim prudenter petat à Deo, vt in profundo terra vel maris, quod nemo mortalium vñquam perventurus est, producat maslam optiuni ari? multò minus censenda est natura hujusmodi ap-petitiones instituere per appetitus innatos: atqui hujusmodi appetitio est illa qualitas exigens productionem Gratiae in suscipiente Sacra-mentum, ut consideranti pater.]

608. Confirmatur vñterius, inductione per alias exigentias, quæ tum à Philosopheris tum à Theologis admittuntur, in quibus semper ap-paret ratio exigendi. Pater mediante virtute fe-minali exigit produci filium: vtique patris inter-est habere filium, in quo species conservetur. Gratia sanctificans exigit in suo subiecto produci h abitus supernaturales: vtique interest Gratia, (quæ in ordine supernaturali est quasi Natura,) & etiam subiecti, cui gratia inexistit, habere suas potentias ad elicendos actus sibi & fini suo pro-portionatos, & sic de alijs exigentij. Cùm ergo

Qualitas, de qua est sermo, nullam huiusme-rationem exigendi Gratiam habeat, vt offensum est, repugnat eam dati.

§. III.

Rejicitur Elevatio extrinseca Sacra-mentorum.

609. DICO 3. Sacra-menta non elevari physice per extrinsecum concutum ad produ-cendam Gratiam. Probat Conclusio Card. de Lugo hoc modo. Non omnes partes Sacra-menti, utpote successivè existentes, possunt physice influere, sed tantum ultimum terminativum: atqui si totum Sacra-mentum potius diceremur aliter influere, cùm totum reliquum non nisi moraliter concurrat: non enim illud quod pro-terit, componit vnum ens physicum, & par-tem cum ultima syllaba.

Scio, adversarios hoc argumento quin moveri, priuè quia totum se fundat in modis quendam. Fatentur ergo, totum Sacra-mentum se cauſam moralē Gratiae, sed non tantum eam cauſam moralē, sed simili etiam physice, quæ potest enti morali & artificiali tribui actio physica, etiam si tantum vna illius pars infusa, in circumstantia aliud requirant. Sic dicimus ex exercitus oppugnâsse & expugnâsse civitatem, tametsi forte minima pars manum admodum. Quidquid ergo sit de hoc argumento

Probatur Conclusio sufficiens ex fundi-mento generali, quod Miracula non sint aliena-dæ sine necessitate, & virgine cauſa: nulla ut-tem est virgins necessitas afferendi, Sacra-mentum assumi & elevari ad producendam Gratiam, quæ ex natura sua exigit à Deo solo producere: ergo

§. IV.

Proponitur verior sententia de modo quod Sacra-menta cauſant Gratiam, & illustratur Objectiones.

610. DICO 4. Sacra-menta tantum moralē influere in Gratiam, non quid conser-vatas conditiones, sed excellentiore modo, indicu-exponendo. Probatur solutione Objectionem.

Objicit P. Dicastro 1. testimonium S. Pa-lli ad Titum 3. *Salvos nos fecit per lacrimas regre-sationis & renovationis Spiritus Sancti, quem dicit in nos abunde per Iesum Christum Salvatorem nostrum.* Vnde sic argumentatur. Deus ut cauſa physica effudit Gratiam per Christum & Baptismum: at qui cauſa physica non dicitur operari per cauſam moralē, à qua moverat ad operandum, sed potius econtra, cauſa moralis dicitur operari per cauſam physicam: ergo si Deus gratiam producere per Christum & Baptismum, debet vtique cauſa moralis esse physica. Minorem probat exempli. Nam ille qui ex confilio aut precepto alieni alium occidit, non dicitur illum occidere per cauſam.

causam consilientem aut præcipientem, sed econtra. Vnde etiam Deus non dicitur in executione conferte Gloriam per Merita, sed propter Merita.

611. Ad hoc argumentum imprimis responderet aliquis ex doctrina quam tradidi in 1. libro, negando quod Deus moveatur à Sacramentis ad producendam gratiam, sed quod Deus ordinat Sacraenta ad Gratiam, sicut ordinat merita ad præmium, & sicut recte dicitur per merita procurare præmium, etiam si merita non influant physicè in præmium, ita poterit dici procurare Gratiam per Sacraenta, etiam si Sacraenta non influant physicè in Gratiam. Ceterum abstinendo nunc ab hoc, aliter respondeo.

612. Imprimis quidem argumentum nimum probat, & omnibus est solvendum. Certeum enim est, multos accipere Gratiam per baptismum non quando confertur, sed quando, remoto obice, revivisicit: tunc autem non potest esse causam physica Gratia, & tamen de tali baptismo est etiam verificandus ille textus S. Pauli: ergo quocunque modo explicabitur pro his casibus, poterit pro omnibus.

613. 2. Distinguendo minorem. Causam physica non dicitur operari per moralem à qua moverunt, si hec secundum ipsam rationem movendi non est illius ipsius causæ physica effectus, & quidem in eum finem positus, ut moveat ad effectum physicè ponendum, transeat minor: fatus, nego minorem: atque merita Christi & Baptismi sunt effectus & beneficia Dei, & quidem in hunc finem posita, ut Deus ab illis moveretur ad gratiam nobis conferendam: ergo recte dicitur Deus per hos ipsos effectus suos nobis conferre Gratiam, etiam si merita & Baptismus tantum moraliter influant. Falsum itaque est, quod universem illud per quod Deus aliquid facere dicitur, non sit etiam id, propter quod id facere dicitur. Sic Deus verissime dicitur nobis conferre Gloriam eternam, & per nostra merita, & propter eadem nostra merita. Sic Ecclesia ferè omnes orationes & petitiones terminat his verbis: *Per Dominum nostrum &c.* quorum sensus est: *Propter merita Christi.* Ergo, nisi quis ita, ineptiat, vi dicat, Christum elevari physicè ad omnia beneficia, quæ illius intuitu nobis conferuntur, fatendum est, Deum quoque recte dici per Sacraenta conferre Gratiam, etiam si Sacraenta non elementur, ut physicè concurrant.

614. Objicitur 2. & quidem præcipue auctoritas Sanctorum Patrum, assertum, Sacraenta causare gratiam, mundare &c. qui modi loquendi videntur sonare physicum influxum. Hoc argumentum varijs modis validè retorquatur. Priesquam autem retoriones referam, placet examinare testimonium S. Ambrosij lib. 1. de Sacramentis c. 5. in quo mirè triumphant P. Di castillo & Pallavicinus, arbitrantes, non posse nisi de physica causallitate intelligi, quem tamen locum Authores nostræ sententiae non declarant,

Verba S. Patris ita se habent. [Non sanat aqua (in baptismo) nisi Spiritus S. descenderit, & aquam consecraverit.] Ecce! aqua debet consecrari, vtique non aliter quam imprimendo qualitatem sanativam, hoc est productivam, vel faltem exactivam Gratia: Neque enim potest descendens Spiritus Sancti aliter intelligi, quam per operationem exercitam in aqua.

615. Auctoritas hæc non potest terrere nisi eum, qui totum caput S. Ambrosij non perlegit. Mihi sepius & attente illud perlegenti, evidens est, S. Patrem nihil de Qualitate adversariorum dicere cogitasse. Recenset S. Pater totam historiam antiqui testamenti, de sanato Naaman à lepra per immersionem in Jordanem, deinde querit, quid hoc significet? Respondet his verbis. [Vidiisti aquam: sed non omnis aqua sanat, sed aqua sanat quæ habet Gratiam Christi. Aliud est elementum, aliud consecratio, aliud opus, aliud operatio. Aqua opus est, operatio Spiritus Sancti est.] Nota, quod operationem soli Spiritus Sancto tribuat. Pergit deinde, & incipit loqui de Institutione Baptismi Christi, quando Christus fuit à Joanne baptizatus in Jordane (cujus figura erat illa sanatio Naaman) [non sanat, inquit, aqua, nisi Spiritus S. descenderit, & aquam illam consecraverit, sicut legisti, quod cum Dominus Jesus Christus formam (id est ritum) baptismatis daret (hoc est institueret) &c. & ecce! quasi columba Spiritus S. descendit,] Hac S. Ambrosius: ex quibus aperè constat, de quo descendens loquatur, nempe de præterito, non de futuro, de illo scilicet in specie columba. Sensus itaque S. Patris planissimus est, quod aqua, quæ in baptismo adhibetur, non sanaret à peccato, nisi à Christo fuisse baptismus institutus, annuente Spiritu Sancto, cuius opus est Sacramentorum institutio, nam omnia beneficia specialiter Spiritui Sancto tribuuntur, & specialius illa Gratia, quæ tribuitur in Baptismo Jo. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S.* Itaque Spiritus S. dicitur aquam consecrare tunc, quando vnâ cum Patre & Verbo Baptismum initivit, ac promisit Gratia collationem intuitu talis Cæremoniæ debito modo applicare. Hæc autem consecratio tam parum significat immutationem physicam aquæ, aut qualitatis impressionem, quam parum per ejusmodi qualitatem immutantur Ecclesiae, Altaria, Calices, Oleum, &c. quando consecrantur ritu ab Ecclesia instituto. Nunc ad retoriones veniamus.

616. Retorquetur itaque argumentum ab auctoritate Patrum desumptum 1. Sancti Patres loquuntur univeraliter & eodem modo de emundatione per baptismum, quandoconque & quomodounque ea fiat: & tamen sèpè non potest hæc emundatio fieri per physicum baptismi influxum in Gratiam: ergo si in his casibus posunt & debent Patres intelligi non de physica, sed tantum de morali causallitate, possunt universem de illa intelligi. Minor patet in Baptismo valido

Iido & informi, ac postmodum remoto obice revi-
sidente, de quo loquitur S. Augustinus lib. 3. de
bapt. c. 3. & Auctor sermonis de Passione Christi
apud Cyprianum. Quando ergo Patres tribue-
runt Sacramentum vim sanctificandi, non fuerunt
soliciti de specifico modo cauflandi, an sit phys-
icus vel moralis, sed abstraxerunt; eorum enim
institutum erat, Mysteria fidei populo explicare,
non scholasticas quæstiones definire.

617. Retorquetur 2. Scriptura & Patres
eodem modo tribuant vim cauflandi utriusque par-
ti Sacramentorum, Materiæ & Formæ, & tamen
non facilè vñquam fit, & est moraliter impossibili-
le fieri, vt vtraque pars simul & semel in eodem
instanti terminetur, adeoque simul concurrat phys-
icè, præterit in Sacramento Peccitio, vbi
confessio jam præterit quando fit Absolutio, &
in Sacramento Eucharistia &c. Si ergo Patres
quoad vnam partem possant ac debent intelligi
de sola cauflitate moralis, eodem modo pote-
runt intelligi quoad vtramque partem.

618. Responder P. Dicastillo, sufficere
quod vna pars Sacramenti physicè influat, vt to-
tum denominetur influere. Sed contrà, & hoc
bene notandum est, quando Patres loquuntur de
Baptismo, semper nominant aquam, eamque di-
cunt mundare etiam tunc, quando forma tardius
absolvitur quām ablutio: atqui hic modus lo-
quendi fōret ineptus & fallitus, si per emundatio-
nem intelligent physicam cauflitatem Gratia, &
tamen aqua secundum se non influeret physi-
cè: sicut inepit diceretur de aliqua parte exer-
citus v.g. de Legione A. quod illa physicè ceciderit
hostem, si tamen illa physicè nunquam congre-
sa fuisset, sed tantum pugna alitifuerit, alia legio-
ne manus & arma conferente: ergo si Patrum
locutiones essent intelligendæ de physicò influxu,
ex non satis defenderentur esse veræ, dicendo,
quod saltem alterutra pars Sacramentorum influat
physicè.

619. Retorquetur argumentum 3. Scriptura & Patres etiam passim dicunt, Sanguinem, Passionem & Mortem Christi nos mundare, ju-
stificare &c. utique non nisi moraliter: sic etiam
dicunt Sacramenta esse plena sanguine Christi, ex
quibus hauriantur aquæ salutis: sicut ergo hac
continentia est merè moralis, ita etiam efficien-
tia erit merè moralis. Hac retorsione pressus
Pallavicinus, posuit suam qualitatem etiam in
meritis & sanguine Christi: sed nunquid etiam
poni poterat in morte, quæ est dissolutio seu ab-
lato unioñis? & tamen dicimus etiam per mor-
tem Christi justificari.

620. Retorquetur 4. Viri sancti dicuntur
eādem phrasē patrare Miracula, dare sanitatem,
quando hæc impetrant suis meritis & precibus:
an propter eos dicemus hæc fieri per physicum co-
rundem influxum?

Retorquetur 5. Homo per peccatum & fi-
nalem impenitentiam dicitur esse caufla sua per-
ditionis: nunquid & hæc dabitur qualitas exigens

damnationem, aut physicè influens in peccato
ternas, procedens ab ipso peccato patentes?

Retorquetur 6. & ultimò. Quin multi
tres videntur quandoque satis aperte physi-
cum Sacramentum negasse, dum dicant, so-
lum Spiritum S. ad Sacramenti exhibitorum
sanctificare, prout ex S. Ambroso resul. S. Au-
gustinus in Epist. 23. ad Bonifacium. Aqui-
quit, exhibens extrinsecus Sacramentum Genit.
& Spiritus S. operans intrinsecus beneficium Genit.
, solvens vinculum culpe, reconciliant in-
num naturæ regenerant (ita legendum est, &
non regenerans, vt vult Hugo) hominem Christi.
Ecce & S. P. tribuit generationem utriusque, vni-
litter Sacramento & Spiritu S. sed cum differentia
quod aqua regeneret exhibendo Sacramentum
intrinsecus, Spiritus S. vero intrinsecus operat
ipsam Gratiam.

Ad objectionem ergo respondent, S. Pat-
res non tribuisse Sacramentis influxum physicum
sed abstraxisse, vt jam dictum est.

621. Objiciunt 3. Si Sacramenta in-
non agunt physicè, sed solum moraliter, con-
cedentur aliud esse quādam conditio quæ
non: sicut est denarius plumbus Regis, que-
hibito datur alicui pecunia ex voluntate Regis
atqui Sacramenta non habent se mere hec
sed melius comparantur securi respectu ambi
vt tradit S. Thomas q. 62. a. 1. in C. regis 3.
Bernardum, dicentem in sermone de Cenit Domi-
ni: [Sicut investitur Canonicus per hominem
bas per baculum, Episcopus per annulum, iuris
visiones Gratiarum diverse sunt usitata sum-
mentis.]

rg. 1. S. Thomas merito rejicit illa ex-
empli S. Bernardi, quia sunt mera signa speculatoria
potestatis collata. Nummus plumbus etiam
merum signum speculatorum Regis voluntatis
quæ deinde voluntas movere Ministrum & ad-
ministratorem pecunia, ad solvendam pecuniam
Recessè etiam S. Thomas comparat Sacramen-
tum securi, non quidem quod debet physi-
concurtere, sed cum debita proportione, quæ in
hoc consistit, quod securis, ad hoc vt deveniatur
se tanquam idoneum instrumentum, debet in
se habere quādam aptitudinem & acutitatem
scindendum. Sic ergo instrumentum moraliter
differat à mera conditione, debet in se habere
aliquam virtutem movendi cauflum principalem
ad aliquid faciendum: hanc autem habent Sacra-
menta, quorum virtus aliud non est, quoniam no-
rita Christi illis applicata, vt tradit S. Thomas
a. 5. in C. his verbis. [Manifelum est, quod
Sacramenta Ecclesia, specialiter habeant virtutem
ex passione Christi, cuius virtus quodammodo
nobis copulatur per susceptionem Sacramentorum.
Præterea Sacramenta sunt etiam quādam actiones
Christi, significatae ab illius institutione vt hæc
suo nomine, & hanc institutionem atque authori-
tatem includunt tanquam partem confirmationis
quæ utique est dignitas apta movere non min-
quam

quam merita, siveque plurimū differunt à puris conditionibus, sed haec in frā magis declarabuntur.

622. Objiciunt 4. Si Sacraenta nostra tantum moraliter cauſſant Gratiam, nihil planū prærogativa habent ſupra Circumſiſionem: nam ex communione opinionē, per Circumſiſionem conſerbarūt Gratia parvulis ex opere operato. Etiam hoc argumentum adverſarij ſolvendum eſt, ſi comparetur Circumſiſio cum Sacraento reuifſente, quo cauſa Baptiſmus adhuc nobilio- modo concurrit ad productionem Gratia quām Circumſiſio, & tamen non cauſſat per phyſicum influxum: ergo potest inter Circumſiſionem & noſtra Sacraenta agnoscī diſcriben in cauſſando gratiam independenter à phyſico influxu. Reſpondeſt nunc direcțe negando ſequelam, quia ad ſummuſ dici potest, quod Circumſiſio fuerit conditio, & non cauſa ſtrictiū ſumpta, juxta diſcriben paulo pōſt explicandum. Dixi: ad ſummuſ. Nam infeſtiū de hoc ipſo diſputabit, an fuerit altem conditio conduſcens ex opere operato, & hoc ipsum negabitur, ſiveque objeſſio nos non concerneret. Nunc ergo explicemus diſcriben inter Conditionem & Cauſam Moralem ſtrictiū & Theologice ſumptam.

§. V.

Explicatur diſcriben inter Cauſam Moralem, & Conditionem.

623. A Trulim in hujus rei declarationem exemplum nummi plumbei. Nunc ſuperaddemus aliud, quod proponit Card. de Lugo. Dominus mandat fervo, ut quoties audiverit cantantem gallum, deſ eleemosynam. In hoc cauſu cantus galli eſt conditio, imperium Domini eſt cauſa moralis. Quaritur in quo conſiſtat ratio Cauſae moralis, ejuſque diſferentia à mera conditione, quæ quidem videri poſſet eſſe quæſitio de nomine, ſed reverā fundatur in reali diſcribente, quod admodum ſervit ad oſtendendum, nihil derogari excellentiā Sacraentorum, ſi illis delegeatur ratio Cauſae phyſicae, & tribuatur ratio Cauſae moralis.

624. DICO itaque. Ex illis rebus, quæ obieciūt movent aliquam cauſam, ad aliquid phyſicē efficiendum, datur diſcriben in modo moventi, propter quod vnum vocatur Cauſa, alterum verō Conditio. Illud vocatur Cauſa Moralem ſtrictiū loquendo, quod operantem movet ratione alicuius dignitatis & excellentiæ, in quam fertur, & c. quā quodammodo excitatur affeſtus cauſae illius que movent ad phyſicē operandum. Illud verō eſt mera conditio, quod non movet ratione huiusmodi dignitatis & excellentiæ in ſe repta, ſed ut coniunctum cum alio talem dignitatem habente, & exigente non movent, niſi quando illud alterum ſibi coniunctum habet. Quando ergo in aliquo cauſa utrumque intervenit (quod tamen non ſemper contin-

git) nempe Cauſa moralis & conditio, tunc liet neutrū ſine altero movent, hoc tamen intereft diſcriben, quod id quod eſt cauſa moralis, ideo movent ut coniunctum cum altero, quia petit non movent niſi ut ſic coniunctum, non ex defectu virtutis, ſed quia ſuā non intereft movent, niſi quando eſt alteri coniunctum, ſicut non intereft ignis calefacere, niſi sit approximatus. Econtra alterum quod eſt conditio, ideo präcile non potest movent ſine altero quod cauſam dicimus, quia Cauſa petit non movent, niſi habeat coniunctam talem conditionem, adeoque ſuam vim moventi murnat à Cauſa.

625. Hinc redditur ratio, cur Nummus plumbeus ſit mera conditio, quando movent ad dandam pecuniam, Voluntas autem Principis ſit Cauſa moralis, & idem eſt de voluntate Domini, comparata cum cantu galli. Nam in voluntate illa reſideſt Dignitas & Excellentia, excitans & impellens ſervum: quia verō Voluntas Domini talis eſt, ut nolit a fervo attendi, niſi ponatur cantus galli, aut exhibeatur nummus plumbeus, hinc eſt, quod ſine cantu galli, aut exhibitione nummi plumbei non movent. Quodſi Princeps aliud ſignum aſſumptuſet, eodem modo illud movent, quod ſignum eſt, virtutem moventi in eſte voluntati Domini, non verō cantui aut nummo.

Declaratur vulgaribus exemplis. Praeliens, Rogans, Confulens, ſunt cauſae morales: in ipſo enim präcepto, confilio, pribus, reſideſt virtus excitandi voluntatem alterius ad operandum, ſeclusis alijs: quodſi verō praeliens ipſem reſtringat ſuum präceptum ad certos cauſas & circumſtantias (idem eſt de conſilente & rogante) tunc illæ circumſtantiae ſunt merae conditiones, juxta regulam traditam.

626. Nunc ad rem noſtrā veniendo, & applicando Regulam Sacraentis, apparebit, Sacraenta nove legis, rectiſſimè dici Cauſas Morales. Continent enim in ſe excellentiam moventio de Deum ad producendam Gratiam, utpote actiones Christi, à Christo inſtituta, & à Ministris Christi exerceenda, nomine & auctoritate ipſius Christi, & quidem in hunc finem, ut Gratia obtineatur; adeoque dignificantur ab ipſa Inſtitutione Christi, metiisque à Christo applicatis: unde à SS. PP. dicuntur eſſe plena ſanguine Christi: ac denique ſunt quidam cultus Dei, quatenus ſunt petitiones Christi, quibus petit a Patre Cœleſti dari gratiam, ac proinde per Sacraenta colitur Deus ut auctor Gratia. Nihil ergo potest deſiderari ad rationem Cauſae moralis in ſtricta ſignificatione.

627. Hanc declarationem diſcriben in ter cauſam moralem & conditionem recipiā, eſi alijs verbis, invenio traditam in Hispania à celebriſſimo Theologo, Benedicē de Robles, professeore Cardinalis de Lugo & Arriaga, qui ſuum Magiſtrum ſecuti ſunt. Eandem tradit Eſparza hijs verbis. [Res phyſicæ & actiones exteriores, inſtudentes intrinſecē actum liberum voluntatis,

voluntatis, quoad vim inducitam & causatiam alicujus effectus, dicuntur absolute causae morales talis effectus. Sacraenta autem includunt essentialiter ac intrinsecè talem actum, atque ab eo pendent formaliter quoad esse completum Sacraenti, & vim illativam Gratiae.]

§. VI.

Vtrum Circumcisio fuerit Causa Gratiae, vel Conditionis, vel Neutrini.

628. Solutio hæc quæstio h̄c agitari occasione est
rum quæ dicta sunt, quamvis alioquin ad Scripturæ Interpretes pertineret. Serviet autem ejus resolutio ad meliorem intelligentiam eorum quæ dicta sunt, & ad nostrorum Sacraentorum commendationem.

Difficultas autem movetur ex varijs Scripturæ textibus, quibus circumcisio modò extolli, modò deprimi videtur; & quia vix apparet modus explicandi, quomodo parvuli in Circumcisione fuerint justificati, si Circumcisio nihil ex opere operato contulit.

Doctores tantum duas sententias oppositas communiter referunt: cùm tamen in quatuor distribuunt videantur.

629. Prima & valde communis sententia est, per Circumcisitionem, saltem tanquam per conditionem, fuisse parvulis collatam Gratiam ex opere operato, & sic illis circumcisitionem fuisse medium necessarium ad salutem.

630. Secunda sententia simpliciter negat hujusmodi conductientem & necessitatem. Ita post multos alias Vasquez 1. 2. d. 184. c. 3. n. 18. & c. 4. n. 36. & licet hoc loco videatur Circumcisitionem solùm excludere à ratione Causæ, quia in fine cap. quarti dicit, se in quæst. 70. S. Thomæ tractaturum, an saltem fuerint conditione necessaria, fundamenta tamen Vasquez etiam contra Conditionem procedunt, & deinde in 3. p. d. 103. n. 18. expresse iterum asserit, Circumcisitionem non fuisse parvulis necessariam, nec remedium ad salutem, & præceptum Circumcisitionis eatus solùm parentes obligant, vt infantes populo Dei aggregantur. & paulò post n. 19. sic loquitur. [Quod verò spectabat ad salutem spiritualem infantium, præsto illis esse poterat fides parentum, quæ ante Christi adventum semper pro parvulis remedium fuit.] Quæ verba cùm sint clarissima, mirum est, P. Dicastillo d. 2. n. 316. dixisse, nullum Theologum opinari, pueris Hebreis non fuisse necessariam Circumcisitionem. Eandem cum Vasquez sententiam etiam tenet Bellarminus: citatur etiam pro eadem à Card. de Lugo Aegidius Coninx a. 6. verum hic n. 146. expresse docet, fuisse saltem conditionem respectu parvulorum.

631. Tertia sententia volens declinare difficultates vtriusque extrema juxta r̄sæ sententias, procedit mediâ viâ. Docet enim, Circum-

cisionem non justificasse quidem, si formulariatur, hoc est, si considereretur prout fuit prout & primò instituta, quia vt sic erat tantummodo signum fæderis inter Deum & familiam ihesu, cui promittebatur ingens multiplicatio populi electi, nec quidquam pertinebat ad conservendam salutem.

De Circumcisione ergo sic accepta vultur sententia intelligendos esse textus S. Pauli ad Cor. Patrum, quos pro se adducit secunda sententia. Quia verò respectu parvulorum manifestum in Circumcisitionem commutatum Sacraentum Legis naturæ, quod ante institutum Circumcisitionem adhibebatur contra peccatum originale, non Circumcisio materialiter spectata, hoc est, Sacraentum legis naturæ, habebat voluntatem maximam ad delendum peccatum originale ex opere operato; & hoc modo vult intelligendos non quibus virtutis prima sententia. Hanc sententiam tenet Card. de Lugo, & prius eam propositum Vasquez loco cit. c. 4. n. 42. & vix apparet quod differat ab hac sententia Suarez disp. 5. q. 14. traque istarum, nisi quod Lugo eam accipit explicuerit. Lugonem sequitur P. Dicastillo: differunt tamen hi duo, quod Lugo vel illam commutationem Sacraentum Legis Naturæ Circumcisitionem, non fuisse à Deo factam aliquo præcepto, sed ex libera deputatione ipsius populi, quatenus voluit vñā eademe actione dicitur præceptis satisfacere. Econtra Suarez & Dicastillo volunt illam commutationem factam esse Deo Gen. 17. & ideo extra casum necessitatis nullo masculo infantis profuturum fuisse Sacraentum legis naturæ prout prius profuera.

632. Quartam sententiam tenet dicitur in profundè doctus & solidus Petrus de Anghelu, vt refert ejus discipulus P. Castillo à Avila, que teipfam amplexi sunt & illustrarunt Bellarminus & Espurza. Hi itaque docent, Justificacionem parvulorum fuisse affixam à Deo (etiam casum necessitatis) illi actu meritorio, quem exercet Minister voluntate executivæ, præficatione fidei in Christum, quæ hic & nunc tebat per Circumcisitionem, quæ voluntas ex suo modo tendens erat irretractabilis, quatenus non mere de futuro, sed hic & nunc, & pro hoc instanti impetravit Circumcisitionem, & per eam voluit suam fidem in Christum applicare infanti. Quod dictum est de Circumcisitione, idem dicendum de illo remedio incognito, per quod femellis, & etiam masculis in casu necessitatis applicabatur fides in Christum.

633. In hac ergo sententia Circumcisitionem secundum se præcisæ spectata, fuit iniurialis ad justificationem, & quoad hoc punctum convenit hæc sententia cum secunda. Fuit tamen vñis voluntatim sumpta, quatenus denominabantur meritoria ab actu illo interno protestativo, & acquisiti solet, Eleemosynâ redimi peccata, & acquiri vitam æternam, licet totum meritum constitutum

solō actu interno. Ratio autem hac est, quia actus internum accipitur in communi sermone per modum vnius cum actu externo, quem secum trahit, & ideo actus externus denominatur ab actu interno bonus, & meritorius illius rei, quam meretur & impetrat actus internum. Differit ergo hæc sententia à secunda solùm in hoc, quod Justificatione parvulorum tribuat actu fidei & protestatione internæ, quæ secum trahit Circumcisionem, quod secunda sententia non satis explicavit, quamvis fortassis subintelleixerit.

634. DICO, Hanc quartam sententiam videri veram. Probat 1. Quia est conformior S. Scriptura & PP. quatenus Circumcisioni negat conducedentiam ex opere operato; & præterea salvat illos loquendi modos, qui videntur patrocinari Circumcisionem. Posterior pars probabit solutione objectionum, quæ fieri solent ab anchoribus primæ sententia. Nunc autem probatur prior pars ex Ep. ad Rom. 3. & 4, 1. ad Cor. 7. ad Galat. 4. ad Coloss. 2. ad Hebr. 7. 9. & 10. quibus locis, vñ Apostolus Circumcisionem dissuaderet quibusdam Judæis ad Christum conversis, sed Circumcisionem retinere volentibus, docet, Circumcisionem aliósque ritus antiquæ legis, fuisse metas figuræ eorum, quæ jam existunt, neque per illos fuisse justificatos Hebreos, sed per fidem; sic Abraham non per Circumcisionem, sed per fidem præcedentem fuisse justificatum: *Creditit Dñs, & reputatum est illi ad Justitiam, Deinde etiam appellavit illa infirma & egena elementa. Ex quibus textibus collegunt Concilia, quod Sacraenta antiquæ legis non fuerint Causa Graue.*

635. Confirmatur 1. Cùm S. Paulus ad Rom. 2. docuisset, Justificationem tam Judæi quām Gentilis esse ex fide; postmodum c. 3. obicit tibi ipsi & replicat hoc modo. *Quid ergo amplius Judæo est, aut que utilitas Circumcisionis?* quasi diceret. Si Circumcisio secundum se spectata, non fuit remedium contra Originale, nec conducedens ad Justificationem ex opere operato, sed Justificatio contigit Judæo aquæ ac Gentili ex Fide, quid ergo prærogatiæ habuit Judæus præ Gentili intuitu Circumcisionis? Ecce! in hac objectione supponitur, Circumcisionem fuisse inutilem etiam in veteri Lege. Ad hanc replicam responderet S. Paulus longè aliter quām secundum aduersarios debebat: responderet, inquam, ad utrumque membrum objectionis, hoc modo. Ad primum quidem de eminentia seu prærogativa Judæi supra Gentilem, his verbis. *Multum per omnem modum: primum quidem (id est potissimum) quia credita sunt illis eloqua Dei. id est, revelationes & promissiones à Deo factæ.* quasi diceret: Deus Judæis longè copiosius & familiarius communicavit & impetravit spirituales illustrations & supernaturales veritates. Ad 2. verò partem objectionis, de utilitate Circumcisionis in specie, responderet cap. 4. his verbis. *Et signum accepit Abraham Circumcisionis signaculum Justitiae fidei que*

est in præputio, ut sit Pater omnium credentium. Quasi diceret. Utilitas Circumcisionis hæc erat, quod Judæis esset signum acceptæ Justitiae per protestationem Fidei factam in Circumcisione, & promissionum quæ factæ fuerant Abraham Gen. 17. Circumcidet carmen præputij vestri, ut sit in signum fæderis inter me & vos.

636. Confirmatur 2. ex Epist. ad Hebr. 7. 18. 19, vbi S. Paulus exp̄s̄ loquitur de inutilitate legis antiquæ, pro tempore præcedente legem novam. *Reprobatio, inquit, vita præcedentis mandati propter infirmitatem ejus & inutilitatem: nil enim ad perfectum adduxit lex.* quasi diceret, (*inquit noster Cornelius à Lap.*) *vis scire causam abolitionis legis?* *Causa est legis illius infirmitas & inutilitas, quia lex illa non poterat peccata expiare, hoc est: Justificare.* Lex enim tantum in rebus externis occupabatur, circa Justitiam carnis, & munditiem exteriorum, quæ coram hominibus, non autem coram Deo nos puros & sanctos efficiebat, v. g. si quis mortuum aut immundum attigilset, jubebat cum lex lavari.

637. Respondent aliqui prīmo, Sacraenta antiquæ legis ideo contemni, quia non cauſabant Gratiam physice, sed tantum moraliter. Hæc tamen responſio est manifeste insufficiens. Si enim fuisse cauſa moralis, non magis justificasset fides quām Sacraenta, quia fides etiam tantum erat cauſa moralis, & quidem remota. Atqui hoc repugnat verbis S. Pauli, qui dicit, non Circumcisionem, sed fidem justificasse. Deinde satis ineptè egisset S. Paulus in illis vilipendis apud populum, propterea quod non influxit physicè, sed tantum moraliter: *sicut enim defacto simplices fideles non sunt solliciti de modo quo Sacraenta cauſant Gratiam, neque alliciuntur ad ea astimanda propter influxum physicum, ita populus ille quibus scribebat S. Paulus, non curâsset, physicè aut moraliter cauſassent.* Sic, inquit Pallavicinus, licet arbor sit cauſa physica pomi, & moneta sit cauſa tantum moralis ejusdem quando emitur, in astimatione tamen humana non minoris sit moneta, quam arbor, & ideo invicem commutantur. Ratio est, quia Medium quā Medium habet totum suum pretium à bonitate finis, & à facilitate illum cauſandi physicè.

638. Respondent alij 2. Sacraenta antiqua contemni, quia erant duntaxat conditio, & non cauſa, ne quidem moralis, quia non coninebant aliquam dignitatem, ratione cuius possent movere ad cauſandam Gratiam, sicut continent Sacraenta nova Legis, modo superius explicato, sed potius habebant se sicut nummus plumbeus.

Verum, contrà vrgetur eodem modo. Quando enim conditio æquæ infallibiliter infert effectum, atque inferret si esset cauſa physica, tunc non est contemptibilis illi, cui tale bonum affert; id quod apto exemplo declarati potest. Dddd

bium

biuum est apud philosophos, utrum, quando ferrum attrahitur a Magnete, Magnes sit causa physice attractiva, vel tantum conditio, ad eum modum, quo centrum dicitur esse conditio, ut lapis moveatur versus centrum. In hoc puncto quaecunque sententia vera sit, nihil auger aut minuit pretium & estimationem Magnetis: ita non fuisse efficax argumentum S. Pauli ad ingenerandum contemptum Circumcisionis, si saltem fuisse conditio, quā positā infallibiliter sequeretur nobilissimus Gratiae effectus: nam licet non esset promerita estimationem illam, quam merentur nostra Sacraenta, quia non esset dignificata meritis Christi, nec actio ejus nomine exercita, ratione effectus tamen retinuissest magnam estimationem: sicut licet Magnes sub physica consideratione plus perfectionis & estimationis haberet, si physica virtute attraheret ferrum, apud illos tamē, qui praeclē amant Magnetem propter effectum attractionis ferri, adhuc eandem haberet estimationem.

639. Respondet 3. P. Dicastillo, Concilium Florentinum (& idem diceret de S. Paulo) quando negavit Sacramentis antiqua legis caussitatem gratiæ ex opere operato, noluisse comprehendere Sacramentum Legi Natura, utpote institutum ante Legem scriptam, sed sola Sacraenta legis scriptæ, de quibus solis loquitur: atqui Circumcisio non caussabat Gratiam ut Sacramentum legis scriptæ, sed ut in se complectens Sacramentum legis Natura: ergo Circumcisio quā justificativa non comprehenditur in contemptu Sacramentorum legis antiquæ.

Sed contra bene virger Card. Pallavicinus. Doctrina Florentini desumpta est ex doctrina S. Pauli, qui de Circumcisione in specie loquitur, & sine vlla distinctione illarum formalitatum aut temporum eam vilipendit.

640. Responder 4. Card. de Lugo, Circumcisionem contemni à S. Paulo non materialiter sed formaliter consideratam, hoc est, prout fuit primariò instituta in signum faderis: sic enim erat egenum elementum: considerata vero prout successit in locum remedij Natura, & prout illud in se continebat, habebat virilitatem maximam ad delendum peccatum originale ex opere operato. Hac responso parum differt a priore, & contra eam pariter virgetur. Quomodocunque enim Circumcisio contulerit ad peccatum originale ex opere operato delendum, sive ut Sacramentum legis scriptæ formaliter, sive ut substitutum Sacramento legis Natura, non debuit S. Paulus & SS. PP. dicere, Justificationem non fuisse ex Circumcisione, sed ex Fide. Postum hoc ostendere exemplo claro. Jejunium est primariò institutum ad macerandum & refrenandum corpus: ponamus Pontificem concedere indulgentias illis, qui vna cum certa aliqua oratione exhibent aliquem cultum & actum Religionis S. Franciso; postmodum adveniente illius festo designet Pontifex pro illo cultu Jejunium in ejus

pervigilio: tunc si quis cum oratione reguli conjungeret jejunium, nemo recidere, cum Indulgentias consecutum esse, non ex ipsius sed ex oratione: atqui secundum responsum Lugonis ita dicendum esset, quia Jejunium non formaliter ut est maceratio carnis, sed materialiter, ut est substitutum in locum actus Religionis prius indeterminatè requisiti concutit ad indulgentias lucrandas; sicut Lugo dicit, parvus non ex Circumcisione, sed ex fide fuisse justificatus, quia Circumcisio substituta est in locum tertius Caremonia.

641. Quintam Responsum indicat, Conink, quod Circumcisio non habuerit etiam suam ex lege communi (neque enim prudenter adulitis, neque illis erat necessaria necessitate Medij, sed necessitate Praecepti) sed ex speciali privilegio parvulis ob summam indigentiam concessa: privilegium autem non excludit per legem generalem: sicut si quis diceret, dispositionem factam à Novitio de suis bonis ante terminum Tridentino praefixum less. 25. Decreto de Regulis, c. 16, (nempe ante duos menses prius præcedentes professionem) non valere, non diceret, licet non comprehendere Novitiatum Societatis, propter speciale privilegium ab apostolica concessum.

Sed contra 1. Esto posset hoc indolentia veritas propositionum S. Pauli, non posse habere scopus S. Pauli, qui fuit, abrogare omnino usum Circumcisionis: atqui Circumcisio remaxime adhibebatur parvulis, respectu quorum non fuisse inanis: ergo male vrsus S. Paulus estimationem Circumcisionis ex iniuritate illius ad salutem.

Contra 2. Imò si Circumcisio fuisse usum parvulis, hoc habuisse ex lege communi, et quod de lege communi debuerint parvuli ob id circumcidere, quemadmodum etiam legis causa remedium fuit de lege communi parvulus applicatum.

642. Probatur nunc Conclusio 2. nobilitate SS. Patrum, qui simpliciter & absoluunt, Circumcisionem tantum servire & institutam esse ut signum, quo populus illi a Gentibus discerneretur, & ut recordarentur pacis initium Abrahamo. Præterea exponunt S. Paulum, sicut nos exposuimus, & tribuunt Justificationem parvolorum non Circumcisioni, sed Fidei patrum. Verba eorum videntur possunt apud Vaquez 1. 2. d. 130. c. 2. n. 7.

643. Probatur denique Conclusio nobilitate S. Thomæ, quæ tam aperta est, ut de ea non dubitare non finat. Itaque in 4. dñi. t. q. 1. a. 1. agens universum de Sacramentis veteris legis, coniicit imprimis Hugonem de S. Victore, quod docuisset, illa Sacraenta tam ut opus operari, hoc est, ut includens opus meritum, quum re ipsa operatum seu ut Sacramentum justificasse, & ut hanc opinionem contrariari dictis Sandecem P. trum, qui dicunt, quod lex erat occasio mortis, a

quantum ostendebat peccatum, & gratiam adjutri-
cem non conferebat, neque refert, inquit S. D.
vtrum eam directe vel indirecte conferrent. (id
est materialiter vel formaliter) Deinde conclu-
dit hoc modo. [Ideo tertia opinio communis
dicit, quod justificabat quoad opus operans per
modum meriti, non quoad opus operatum per
modum Sacramenti.]

644. Quia vero S. D. viderat, objici sibi
posse, quod actus collativus Sacramentorum, sa-
pè non esset formatus in conferentibus Sacra-
mentum, sed informis, quia existerant in peccato
mortali, ideo ponit questionem secundam, art. 1.
& querit, vtrum parvuli salvarentur in fide in-
formi, vtpote mortua, & ad primam objectionem
respondet. [Dicendum, quod quamvis fides sit
mortua quoad meritum de condigno, non tamen
de congruo: vel quamvis sit mortua quoad subje-
ctum proprium, non tamen quoad objectum.]
per objectum autem intelligit Christum, qui in
actu fidei intentionaliter vivebat, & movebat
Deum ad decernendum illi actu premium, quod
de congruo merebatur, ut indicat 3. p. q. 62. a. 6.
in C.

Vtterius, cùm adverteret D. Thomas, sibi
objici posse, quod ex hac doctrina sequeretur, po-
tuisse parvulos justificari per solum actum inter-
num, sine vlo actu externo Circumcisionis, po-
nit articulum 2. & respondet his verbis. [Circa
hac est duplex opinio, vna dicentium, quod nun-
quam sufficiebat fides sine exteriore signo, in quo
elet fidei professio &c. Sed quia non videtur
consonare verbis Gregorij (dicentis, quod sola
fides parvulus sufficiebat) ideo alij probabilius
dicunt, quod cùm ad remedium originalis nulla
signa vel Sacraenta forent adhuc instituta, suffi-
ciebat professio fidei directa ad salutem parvuli in
solo motu interiori, sine vlo exteriore.] Dein-
de agens de Circumcisione q. 62. a. vlt. ad. 3. in
fine ait: quod Circumcisio sicut & alia Sacra-
menta veteris legis, erant solum signum fidei justifi-
cantis. & q. 70. a. 4. soli fidei tribuit salutem par-
volorum. & in resp. ad. 2. ait, quod sicut ante in-
stitutionem Circumcisionis sola fides Christi fu-
turi justificabat tam parvulos quam adultos, ita
etiam Circumcisione data, sed ante non require-
batur aliquod signum protestativum hujus fidei.
Hac S. Thom. Ex quibus verbis Vasquez alijque
colligunt, Opinione S. Thoma fuisse, quod
sufficeret sola fides interna pro illis, qui non po-
terant circumcidiri ob imminens periculum mor-
tis. Neque contra hanc opinionem vrgent val-
de illa quæ objicit Lugo.

645. Quia vero communior est Opinio,
quod solus actus internus non sufficeret, ideo
tunc simpliciter potest, parvulos fuisse justificatos
per actum Internum, qui esset imperativus actus
externi, quo fieret protestatio Fidei, qui quidem
actus fuit communiter Circumcisio, sed in casu
necessitatis etiam alius quicunque sufficeret: &
hoc ipsum videtur agnoscere S. Thomas loco ci-
tato, vbi statim subiungit: [Probabile tamen est,
quod parentes fideles pro parvulis natis, & maxi-
mè in periculo existentibus, aliquas preces Deo
funderent, vel aliquam benedictionem illis ad-
hicerent, quod erat quoddam signaculum fidei.]

§. VII.

Solvuntur Objectiones.

646. Objicitur 1. Autoritas Innocentij III.
in cap. majores de baptismo; vbi vide-
tur Circumcisioni tribuere vim conferendi Gra-
tiam. Nam illud Gen. 17. *Anima cuius præputij
caro circumcisæ non fuerit &c.* comparat cum illo
Jo. 3. *Nisi quis renatus fuerit: vnde subsumitur:*
atque ex verbis posterioribus colligit Ecclesia,
Baptismum habere vim conferendi Gratiam: ergo
Pontifex existimavit, etiam id ipsum de Circum-
cisione ex prioribus esse colligendum. Vtterius.
Pontifex declarat discrimen inter Circumcisio-
nem & Baptismum, qui illi succedit, his verbis.
[Quoniam eti originalis culpa remittebatur per
Circumcisionis Mysterium, & damnationis peri-
culum vitabatur, non tamen perveniebatur ad re-
gnum Cælorum, quod usque ad mortem Christi
fuit omnibus obseratum, sed per Sacramentum
Baptismi &c.] Ecce: quoad vim delendi pecca-
tum, nullum agnoscit discrimen, sed solum quod
Circumcisæ morientes, non statim ingressi sint
Cælum, sicut modò Baptizati. Ad hoc optimè
responder P. Esperza, ex ipso Capituli initio con-
flare, que mens fuerit Pontificis, & quis scopus,
nimis damnare hereticos, docentes, nullum
peccatum remitti posse, nisi per actum Charitatis,
elicitum ab illo cui peccatum remittitur, ac pro-
inde inutiliter baptizari infantes. Ad hunc au-
tem scopum sufficiebat definire, per baptismum
remitti peccatum, idemque præsumit fuisse in
Circumcisione: Vtrum autem ex opere operato,
an ex opere operantis Ministri, cùm sit quælio
scholastica, nec voluit nec debuit quidquam defi-
nire, sicut nec voluit definire, vtrum tunc in de-
letione peccati Originalis etiam fuerit infusa
Gratia, quod tunc temporis erat controversum.

647. Objicitur 2. S. Augustinus, qui plu-
ribus in locis videtur Circumcisioni tribuisse vim
delendi peccatum originale, & fuisse necessariam
necessitate Medij respectu parvolorum. Fun-
davit autem se S. Augustinus in verbis Genesij 17.
& lectione Septuaginta Interpretum, que sic habet:
*Masculus cuius præputij caro circumcisæ non fuerit
octavæ die, debilitur anima illius de populo suo.* cur
enim deleretur infans de populo morte seu nece-
corporali? ergo est intelligendum de morte spi-
rituali, ob originale peccatum, non de leuum ex
defectu Medij Necesarij. 42. 1. In editione no-
stra vulgata non habent illa duo vocabula;
octava die. Ex quibus colligebat S. Augustinus,
illam communionem parvulus esse factam. Quin
ipse Augustinus 16. de Civit. c. 17. fateretur, posse
illam

D d d 2

illam

illum locum aliter exponi, & defacto in editione facta iussu Sixti V. aliter legitur. Vnde telle Vasquez & Bellarmine, Interpretes communiter illum locum intelligunt de adultis, quibus Deus, nisi circumcidantur, minatur penam, non quidem aeternam sed temporalem, sive mortis, sive separationis a populo Iudaico, quam debebat pati ob neglectam circumcisioinem. Verum quidquid sit de hac lite Scripturistica;

¶ 2. Transeat illum locum Genes. esse intelligentium de parvulis, & esse legendum ut volebat S. Augustinus, dico S. Augustinum esse interpretandum, sicut paulo ante Innocentium III. interpretati sumus, scopum illius fuisse, probare veritatem Baptismi parvolorum, sicut & Circumcisio, contra haereticos, requirentes actum fidei in suscipiente. In hoc sensu S. Augustinus lib. 4. de baptismo contra Donatistas c. 24. scripsit haec verba. [Cur ergo ei praeceptum est, ut omnem deinceps infansem infasculum octavo die circumcidet, qui nondum poterat forte credere, ut ei reputaretur ad Iustitiam, nisi quia & ipsum per se ipsum Sacramentum plurimum valebat?] Dico, inquam, S. Augustinum nihil voluisse statuere circa nostram questionem scholasticam: hoc enim non erat necessarium ad ipsum intentum, sed solum voluisse asserere, non fuisse opus ad delendum peccatum originale, ut esset actus fidei in suscipiente Sacramentum, sed fuisse delerum in Circumcisione, sive hoc provenerit ex opere operato, sive ex opere operatis.

648. Sulet ex eodem Augustino objici aliis locus lib. 3. contra Julianum c. 18. vbi loquens de Infantibus damnandis nisi circumcidentur, sic ait. [Explica si potes, cur merito tantam penam pleceretur, nisi ab hoc tanto Sacramento liberaretur.] vbi illa particula Tanto, videri possit exprimere vim propriam Sacramenti. Verum S. Augustinus plus noluit asserere, quam quod Circumcisio fuerit Sacramentum praecisteris astimandum ex eo capite, quod a Deo fuerit unicè designatum pro objecto & effectu illius actus meritorij, quo volebat parvulos justificari extra casum necessitatis. Ceterum S. Augustinus pro nostra sententia aperit pronuntiat in Epistola ad Hieronymum, quæ est 97. vbi dicit, Circumcisio & alia hujusmodi justificare neminem potuisse.

649. Objici posset 4. Ex nostra sententia sequi videretur, quod si Minister Circumcisio habuisset actum internum imperantem Circumcisio, & quod modum tendendi efficacissimum, sed ex defectu instrumenti aut virium non potuisset circumcisionem absolvere, adhuc puer fuisse justificatus, quia totum meritum fuisse potest. ¶ Multos cum S. Thoma sup. concedere sequelam, alios vero negare, & requirere in tali casu actum qui imperet aliud signum protestativum fidei, quæ res est incerta.

650. Objici posset 5. Ex nostra sententia sequi videretur, melioris conditionis fuisse parvu-

los Iudæorum, quam nova legis, qui per fidem sine actuali Baptismo non iustificantur. Retorquendo argumentum, nam in sententiis contraria in casu necessitatis, & respectu familiorum etiam extra casum necessitatis, scilicet remedium poterat adhiberi in veteri legi, item in nova lege requiritur determinare baptizamus. ¶ 2. Fidem internam supernaturalis valde victoriosam & captivantem intellectum & obsequium Dei, non esse per se, & ex fide rem quam sit collatio baptismi, præterea si accipiatur fides una cum actu imperante Confirmationem. Quod autem per accidentem aliter contingere possit, est divina Providentia, relinquendum, ad quam pertinuerit permittere non invenit in utero matris, ut sepe contingit, utrum conqueri potest.

CONTROVERSIA IV.

Quænam Sacraenta Characterem imprimant, & quid ille sit.

651. Character hoc loco aliud non est, quam Signum quoddam spirituale, & non sua indebole, animæ impressionem a tribus Sacramentis, Baptismo, Confirmatione, & Ordinatione, definitum est in Florentino Dec. Vn. & in T. self. 7. can. 9. cuius perpetua Traditione in Ecclesia fuisse ostendunt Controversiæ.

Prima Quæstio est, quare tandem tria Sacraenta nominata imprimant Characterem. I. Vasquez n. 18. & post eum plures alii rationant, quia haec Sacraenta non sunt reiterabilia, sicut cetera: essent autem reiterabilia, nisi imprimenter Characterem.

652. Hanc rationem & illationem significunt Lugo, Dicaiosillo, Arraga. Irreiterabilitas enim alicuius Ceremonia & ritus potestbendi consistere & intelligi sine impressione Characteris, cuius rei plura sunt exempla. Primi Toulon est irreiterabilis, nec tamen imprimat Characterem. Benedictio mulieris in primis nuptijs, non debet repeti cum transit ad secundam vez, nequatenus imprimat Characterem. Abbas fidelis fulatus & Benedictus, etiam si secundo in abbacium eligatur, non debet denuo Benedicti, neque tamen Benedictio imprimat Characterem: ergo haec Ceremonia sunt irreiterables prædictæ et libera institutione hominum, ita post secundam institutionem libera. Sacraenta esse irreiterabilia ex libera Chancery institutione. Ita illi.

653. Ego tamen existimo, argumentum illationem factam a Theologis nostris contumacieticos ad probandum Characterem, non esse cile rejiciendam. Fatoe itaque, quod ex conceptu suo Irreiterabilitas alicuius Ceremonia, bene possit intelligi sine impressione Characteris, quando altunde constat, quod ex mera libera voluntate instituentis, repeti non debet: quoque non potest afferri vills textus Scripturæ, quæ